

WAGNERIANA CATALANA Nº 41 ANY 2014

TEMA 4: BAYREUTH. FAMÍLIA WAGNER. PROTECTORS

TÍTOL: **HISTÒRIA DEL NOU BAYREUTH (1951-1969) CAPÍTOL IV: 1956**

AUTOR: *Josep Mª Rota i Aleu*

1956

Els Festivals de 1956 vénen marcats per dos fets: la nova producció de Wieland de Meistersinger i la direcció d'un dels dos cicles del Ring per part de Hans Knappertsbusch. Es mantenia la producció del Holländer estrenada l'any anterior i queia definitivament el problemàtic Tannhäuser, problemàtic pel ball de batutes i de protagonistes. Cluytens, que havia salvat finalment la producció del Tannhäuser, rebia ara l'estrena de Meistersinger.

Aquests Meistersinger resultarien un fiasco sense precedents en la història dels Festivals, no pas per la fina direcció de Cluytens; menys encara pel repartiment estelar. La producció era tan antinatural i tan antimusical que les protestes van esclatar de forma unànime. El descontentament acumulat per part del públic i la crítica després de cinc Festivals, contingut en forma de respecte o gairebé veneració, es va desbordar de manera general. Van disgustar especialment els actes II i III; en l'acte II, l'escena venia definida només per una esfera vegetal suspesa, que representava el lilàs, i un empedrat; en el segon quadre de l'acte III, la prada, la natura, l'aigua, la silueta de Núremberg, absolutament tot el que la partitura diu, desapareixia d'escena; aquesta la formava una graderia en forma d'amfiteatre que recordava una aula universitària. Es va fer famosa la caricatura que representava Richard Wagner penjat de l'esfera vegetal.

El repartiment, com queda dit, era estelar; donades les característiques dels Festivals, amb representacions diàries, les vuit funcions de Meistersinger comptaven amb un doble elenc. Sachs el cantarien Hotter i Neidlinger, dues veus semblants en el registre i l'extensió però diferents en el

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

caràcter, el color i l'expressió. Eva venia encomanada a la rutilant van Brouwenstijn, la favorita de Wieland en el moment, i a Lore Wissmann, la senyora Windgassen. Aquesta darrera ja havia cantat una Noia-flor i Wellgunde al Festival de 1951. Aquell 1956 hi cantaria l'Eva en quatre funcions, a més de les dues Woglinde. Cap de les dues, però, tornaria a cantar a Bayreuth l'any següent. Gré van Brouwenstijn cantava aquell any Eva, Guttrune, Freia i Sieglinde; en els dos anys anteriors havia cantat Elisabeth, Guttrune i el solo de la 9^a de Beethoven. Pel que sembla, Wieland se n'havia enamorat; la soprano holandesa li va parar els peus i Wieland la va despatxar. Tornaria per cantar un altre cop Elisabeth al Festival de 1965. També hi havia dos Kothner, el jove i prometedor Fischer-Dieskau i Kurt Rehm. Com en el cas de les senyores, cap dels dos va tornar a cantar-hi mai més. Aquesta va ser la única intervenció de Rehm a Bayreuth. El cas de Fischer-Dieskau és similar al de van Brouwenstijn: insubstituïble des de 1954 a 1956 com Herald, Wolfram i Amfortas, va ser despatxat per negar-se a posar-se un barret al cap tal com volia Wieland; barret, per cert, que li impedia escoltar l'orquestra amb nitidesa i entrar a temps. Fischer-Dieskau també tornaria a cantar a Bayreuth en un únic Festival, el de 1961, per interpretar el seu Wolfram memorable. Finalment, dos Beckmesser, Karl Schmitt-Walter i Toni Blankenheim. Schmitt-Walter era un veterà, nascut al 1900; per tant, de la generació de Ludwig Weber (1899) i Paul Schöffler (1897), anterior a la de Hotter (1910), Neidlinger (1910) o Greindl (1912). Compartia paper amb el jove Toni Blankenheim (1921), habitual a Bayreuth des de 1954 en papers secundaris (Donner, Biterolf, 3 Noble) i que ara saltava a la fama amb Beckmesser i Amfortas. Pogner, Walther, David i Magdalene estaven encarnats per un sol cantant: Greindl, Windgassen, Stolze i von Milinkovic. Greindl i Windgassen eren dos puntals del Festivals, protagonistes absoluts des del primer dia. Stolze, membre també de la companyia des de 1951, només havia interpretat papers secundaris: Escuder a Parsifal, Moser a Meistersinger, Pastor i Mariner a Tristan, Noble a Lohengrin, Froh i Heinrich der Schreiber; ara li arribava el seu primer cavall de batalla, David; l'any següent debutaria en el que seria la seva creació més destacada, Mime, paper que cantaria fins a 1969. Des de 1954, ambé era una habitual Georgine von

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Milinkovic en els papers de mezzo: Fricka, 2 Norn, Grimgerde, Siegrune. Entre els Mestres, quatre debuts i un vell retrobament, el d'Eugen Fuchs, que havia sigut Beckmesser a les temporades 1933, 1934, 1943 i 1944 i ara seria Hans Foltz des de 1956 a 1961. D'aquests *Meistersinger* hi ha enregistrament en CD (Golden Melodram, Music & Arts, Wallhall) amb Hotter, Brouwenstijn i Schmitt-Walter.

El *Holländer* presentava una sèrie de novetats respecte l'any anterior; Uhde només cantava en una de les funcions, la penúltima, el 20 d'agost, i era George London, absent en els Festivals de 1954 i 1955, qui en cantava el paper protagonista en cinc funcions; la darrera funció, la del 24 d'agost, representà un altre retrobament significatiu, el de l'eminent Paul Schöffler, que havia cantat el Hans Sachs en aquells memorables *Meistersinger* de 1943-44 i tornava ara a Bayreuth, per darrera vegada, per cantar la part de l'Holandès. El paper de Daland el seguia cantant Ludwig Weber en quatre de les set funcions; les altres tres funcions les cantaria Arnold van Mill. El baix holandès havia estat Titurel, Hunding i Hans Foltz en el Festival de 1951 i Wieland l'apreciava molt: "Vostè serà el meu Ivar Andresen" li havia dit, en referència al mític baix noruec que havia cantat a Bayreuth de 1927 a 1931. Tanmateix, van Mill ja no hi tornà al 1952. Després de quatre Festivals absent, tornava ara per cantar Titurel, Fafner i Daland; al 1957 hi cantaria Titurel, Fasolt, Fafner, Marke i el Sereno. El seu pas, relativament efímer, per Bayreuth, acabaria amb el Fasolt l'any 1960. La darrera novetat del *Holländer* venia de la mà de Jean Cox, que cantava el Timoner en lloc de Josef Traxel. El jove Jean Cox trigaria onze anys a tornar a Bayreuth. Des de 1967 fins a 1983 hi cantaria, gairebé ininterrompudament, Lohengrin, Stolzing, Parsifal, Erik i sobre tot, Siegfried; l'arribaria a cantar en catorze Festivals! Melodram en va editar l'enregistrament del *Holländer* amb London i van Mill de protagonistes.

Parsifal també presentà algunes novetats en el repartiment; la parella protagonista es mantenia estable amb Vinay i Mödl, tot i que en la funció del 23 d'agost fou Astrid Varnay qui cantà Kundry, fet realment infreqüent. Les claus de Fa ballaven de manera considerable. Weber i Greindl cantaven dos

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Gurnemanz cadascun, Hotter i van Mill feien el mateix amb Titurel; Fischer-Dieskau cantava tres Amfortas i London, al cap de tres anys, tornava a cantar-ne un. La novetat venia en la part de Klingsor; Neidlinger, que havia defensat la part en solitari des de feia dos Festivals, compartia ara el paper amb Toni Blankenheim; cadascú en cantaria dues funcions. Tots dos cantaven en la producció de *Meistersinger*: el primer, com Sachs i el segon, com Beckmesser. Hi ha enregistrament Hunt d'una de les funcions d'aquest *Parsifal* amb Mödl, Fischer-Dieskau, Greindl, Hotter i Blankenheim.

El *Ring* mantenia els seus puntals: Hotter (Wotan), Varnay i Mödl (Brünnhilde), Windgassen (Siegfried), Greindl, (Hunding, Hagen), Neidlinger (Alberich), Kuën (Mime) von Milinkovic (Fricka), Brouwenstijn (Freia, Guttrune, Sieglinde), Uhde (Gunther). També hi havia novetats. Sens dubte, el debut més significatiu era el de Ludwig Suthaus en Loge. Suthaus, tenor heroic a l'antiga, era el tenor favorit de Furtwängler, amb qui havia enregistrat els mítics *Tristan* i *Die Walküre* en estudi, a més del *Ring* de Roma (EMI). L'altra debut era el de la contralt americana Jean Madeira, que compartia amb Maria von Ilosvay Erda i Waltraute, a més de cantar Rossweisse i 1 Norn. Lamentablement, el pas d'ambdós, Suthaus i Madeira, per Bayreuth va ser efímer. Com que van Mill cantava Fafner, Greindl passava a cantar el seu germà Fasolt, el gegant enamoradís. Herwig substituïa Blankenheim com a Donner i Windgassen compartia Siegmund amb Vinay. Tanmateix, la novetat més important venia en el fossar; després d'haver dirigit un cicle del *Ring* de 1951 (l'altre el dirigí von Karajan), Hans Knappertsbusch tornava a agafar les regnes de la Tetralogia per dirigir-ne el segon cicle (el primer continuava en mans de Keilberth, que el portava dirigint des de 1952). D'aquest segon cicle del *Ring*, dirigit per Hans Knappertsbusch, Melodram n'edità en LP (caixes grogues) només *Die Walküre* i *Götterdämmerung*. King Records va ser el primer en editar tot el cicle en CD; tanmateix, les deficiències a Das Rheingold i Siegfried confirmaven perquè Melodram només havia editat la 1^a i 3^a jornada. Pocs anys després, Golden Melodram va editar el cicle en una edició memorable. La darrera edició discogràfica, a partir de les cintes originals, és la d'Orfeo.

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

DIE MEISTERSINGER VON NÜRNBERG

(8 FUNCIONS)

Musikalische Leitung André Cluytens

Regie Wieland Wagner

Bühnenbild Wieland Wagner

Kostüme Kurt Palm

Chorleitung Wilhelm Pitz

Hans Sachs Hans Hotter

Gustav Neidlinger

Veit Pogner Josef Greindl

Kunz Vogelgesang Josef Traxel

Konrad Nachtigal Egmont Koch

Sixtus Beckmesser Karl Schmitt-Walter

Toni Blankenheim

Fritz Kothner Dietrich Fischer-Dieskau

Kurt Rehm

BalthasarZornHeinz-GüntherZimmermann

Ulrich Eisslinger Erich Benke

Augustin Moser Josef Janko

Hermann Ortel Hans Habietinek

Hans Schwarz Alexander Fenyves

Hans Foltz Eugen Fuchs

Walther Wolfgang Windgassen

David Gerhard Stolze

Eva Gré van Brouwenstijn

Lore Wissmann

Magdalene Georgine von Milinkovic

Ein Nachtwächter

Alfons Herwig

DER FLIEGENDE HOLLÄNDER

(7 FUNCIONS)

Musikalische Leitung Joseph Keilberth

Regie Wolfgang Wagner

Bühnenbild Wolfgang Wagner

Kostüme Kurt Palm

Chorleitung Wilhelm Pitz

Daland Arnold van Mill

Ludwig Weber

Senta Astrid Varnay

Erik Josef Traxel

Mary Elisabeth Schärтел

Der Steuermann Jean Cox

Der Holländer George London

Hermann Uhde

Paul Schöffler

PARSIFAL (4 FUNCIONS)

Musikalische Leitung Hans Knappertsbusch

Regie Wieland Wagner

Bühnenbild Wieland Wagner

Kostüme Kurt Palm

Chorleitung Wilhelm Pitz

Amfortas Dietrich Fischer-Dieskau

George London

Titirel Arnold van Mill

Hans Hotter

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Gurnemanz	Ludwig Weber	Froh	Josef Traxel
	Josef Greindl	Loge	Ludwig Suthaus
Parsifal	Ramon Vinay	Fricka	Georgine von Milinkovic
Klingsor	Gustav Neidlinger	Freia	Gré van Brouwenstijn
	Toni Blankenheim	Erda	Maria von Ilosvay
Kundry	Martha Mödl		Jean Madeira
	Astrid Varnay	Alberich	Gustav Neidlinger
1. Gralstritter	Josef Traxel	Mime	Paul Kuën
2. Gralstritter	Alfons Herwig	Fasolt	Josef Greindl
1. Knappe	Paula Lenchner	Fafner	Arnold van Mill
2. Knappe	Elisabeth Schärtel	Woglinde	Lore Wissmann
3. Knappe	Gerhard Stolze	Wellgunde	Paula Lenchner
4. Knappe	Alfred Pfeifle	Floßhilde	Maria von Ilosvay
1 Zaubermädchen	Ilse Hollweg	DIE WALKÜRE	
2 Zaubermädchen	Friedl Pöltinger	Siegmund	Ramon Vinay
3 Zaubermädchen	Paula Lenchner		Wolfgang Windgassen
4 Zaubermädchen	Dorothea Siebert	Hunding	Josef Greindl
5 Zaubermädchen	Jutta Vulpius	Wotan	Hans Hotter
6 Zaubermädchen	Elisabeth Schärtel	Sieglinde	Gré van Brouwenstijn
Altsolo	Martha Mödl	Brünnhilde	Martha Mödl
			Astrid Varnay
DER RING DES NIBELUNGEN		Fricka	Georgine von Milinkovic
(2 CICLES)		Gerhilde	Paula Lenchner
DAS RHEINGOLD		Ortlinde	Gerda Lammers
Musikalische Leitung	Joseph Keilberth	Waltraute	Elisabeth Schärtel
	Hans Knappertsbusch	Schwertleite	Maria von Ilosvay
Regie	Wieland Wagner	Helmwige	Hilde Scheppan
Bühnenbild	Wieland Wagner	Siegfrune	Georgine von Milinkovic
Kostüme	Kurt Palm	Grimgerde	Luise Charlotte Kamps
		Rosswesse	Jean Madeira
Wotan	Hans Hotter		
Donner	Alfons Herwig	SIEGFRIED	

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

Siegfried	Wolfgang Windgassen
Mime	Paul Kuën
Der Wanderer	Hans Hotter
Alberich	Gustav Neidlinger
Fafner	Arnold van Mill
Erda	Maria von Ilosvay
	Jean Madeira
Brünnhilde	Martha Mödl
	Astrid Varnay
Waldvogel	Ilse Hollweg
GÖTTERDÄMMERUNG	
Siegfried	Wolfgang Windgassen
Gunther	Hermann Uhde
Alberich	Gustav Neidlinger
Hagen	Josef Greindl
Brünnhilde	Martha Mödl
	Astrid Varnay
Gutrune	Gré van Brouwenstijn
Waltraute	Maria von Ilosvay
	Jean Madeira
1. Norn	Jean Madeira
2. Norn	Maria von Ilosvay
3. Norn	Astrid Varnay
	Martha Mödl
Woglinde	Lore Wissmann
Wellgunde	Paula Lenchner
Floßhilde	Maria von Ilosvay

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080

[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com